

Hamidov A. B., PhD student of the Department of History of Azerbaijan (on humanitarian faculties) of the Baku State University (Azerbaijan, Baku), matlabm@yandex.ru

In the 70th of the 20th century the role of Heydar Aliyev's general leader in the preparation and placement of highly qualified national staff

The article touched upon the issues of education of Azerbaijani youth in the most prestigious universities of big cities of the USSR, their formation as highly qualified personnel in various specialties necessary for our republic, as well as the role of each educational institution of our republic in the history of our country, their achievements in training highly qualified personnel. In this work, the role of the Great Leader Heydar Aliyev, his political course, and the successes achieved were reflected. The statistical information on the work done was noted.

Keywords: Heydar Aliyev, Education, High school, Staff, Expert.

Гамідов А. Б., докторант кафедри історії Азербайджану (з гуманітарних факультетів), Бакинський Державний Університет (Азербайджан, Баку), matlabm@yandex.ru

У 70-ті роки ХХ століття роль загальнонаціонального лідера Гейдара Алієва в підготовці та розміщенні висококваліфікованих національних кадрів

Порушені питання отримання освіти азербайджанської молоді в найпрестижніших університетах великих міст СРСР, формування їх як висококваліфікованих кадрів з різних спеціальностей, необхідним для нашої республіки, а також питання ролі кожного освітнього закладу нашої республіки в історії нашої країни, їх досягнення в підготовці висококваліфікованих кадрів. У цій роботі знайшли свої відображення роль Великого лідера Гейдара Алієва, його політичний курс, досягнуті успіхи. Відзначена статистична інформація про виконану роботу.

Ключові слова: Гейдар Алієв, освіта, вища школа, персонал, експерт.

* * *

УДК 929 Шульгін: 323.019.51(470+571)«1907/1909»

Коробчук А. С., магістр кафедри нової та новітньої історії факультету історії та філософії, Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова (Україна, Одеса), korobcukanna@gmail.com

**В. В. Шульгін ПРО СКАСУВАННЯ
ВІЙСЬКОВО-ПОЛЬОВИХ СУДІВ ТА СМЕРТНОЇ КАРИ
В ДЕРЖАВНІЙ ДУМІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ**

Автор розглядає позицію депутата Державної Думи Російської імперії II–IV скликань В. В. Шульгіна щодо інституту військово-польових судів та смертної кари в Російській імперії. Розкриває основні аргументи політика В. В. Шульгіна, а також його противників та соратників.

Мета: проаналізувати позицію В. В. Шульгіна щодо законопроекту II Державної думи Російської імперії «Про скасування військово-польових судів» та його погляди, щодо пропозиції депутатів III–ї Державної думи про скасування смертної кари.

Таким чином, свою популярність в Державній думі Російської імперії В. В. Шульгін отримав промовами про Суд Лінча і бомбистів. Він аналізував ситуацію в державі та необхідність розглянутих законопроектів в існуючих реаліях. Зокрема, скасування інституту військово-польових судів було недоцільним у революційні та воєнні роки. Однак, В. В. Шульгін визнавав їх недоречність в мирний час. Законопроект про смертну кару мав ті самі передумови, що і попередній, але на відміну від «столипінських галстуків» мав перспективу застосування в спокійні для держави роки. Депутат В. В. Шульгін розвинув лінійну аргументацію, доповнюючи доречними прикладами з історії. Вирішення жодного з обговорюваних актуальних питань не знайшли остаточного рішення та навмисно були відкладені на невизначений час.

Ключові слова: Російська імперія, Державна дума, В. В. Шульгін, військово-польові суди, смертна кара.

У результаті подій першої російської революції царським урядом було реалізовано ряд поступок, які мали на меті стабілізацію положення в суспільстві. Ключовою подією стало проголошення маніфесту 17 жовтня 1905 р. [1]. Згідно цього документу підданим було даровано

ряд громадянських прав та свобод, а також скликалася Державна дума, яка реалізовувала законодавчі функції. В 1906 р. радикальні політичні організації розгорнули індивідуальний терор, жертвами якого стали міністри та чиновники різних рівнів. Як правило, під час терактів страждали мирні громадяни. У цьому ж році посаду прем'єр-міністра обійняв Петро Аркадійович Столипін, який в протиріч настроям Державної думи реалізував ідею військово-польових судів. Поштовхом до цього стало невдале посягання есерів-екстремістів на особу П. А. Столипіна на його дачі на Аптекарському острові в Петербурзі, де він перебував разом зі своєю родиною. Під час цього теракту загинуло близько 30 чоловік, хоча сам прем'єр залишився живим. Через це 19 серпня 1906 р. були впроваджені військово-польові суди в якості «виключного заходу охорони державного порядку». Згідно цього закону терористи ставали «ворогами суспільства» [4].

Василь Віталійович Шульгін (1878–1976) – політичний та суспільний діяч, публіцист. Народився в родині В. Я. Шульгіна, професора історії університету Св. Володимира (м. Київ), засновника газети «Киевлянин». Депутат II–IV Державних дум від Волинської губернії. Один із ідеологів Добровольчої армії. Під час громадянської війни емігрував закордон. У 1925–1926 рр. – нелегально відвідав Радянський Союз. У 30-ті роки відійшов від активної політичної діяльності. В 1944 р. був заарештований в Югославії і відправлений до СРСР. З 1956 р. В. В. Шульгін перебував у засланні в Володимирі, де і помер. Автор книг: «Дни», «Годы», «1920», «Три столицы», «Приключение князя Воронцового» (1934) [13].

В. В. Шульгін у своїх спогадах «Годы» зосередив увагу на тому, що 19 лютого 1907 р. настав кінець його свободі, а наступного дня був перший робочий день в якості депутата Державної думи Російської імперії. Він загадав те, що практично нікого не знав, і вирішив зайняти місце поруч з політичними силами, які позиціонували себе як праві та помірковані. У кінцевому результаті, в II-й та III-й Державних думах він виступав від партії правонаціоналістичного напрямку – монархічної групи націоналістів-прогресивістів. У своїх промовах В. В. Шульгін заявив про себе як однодумець реформ прем'єр-міністра П. А. Столипіна, а також депутат відзначився своїми пропозиціями по шляхам виходу з революційної кризи [4, с. 3–5].

Актуальне питання – наявність смертної кари хвилювало не лише політиків, депутатів, а також всюди обговорювалось суспільством, особливо інтелігенцією. Так, у 1907 р. в Російській імперії було опубліковано збірку «Проти смертної кари», в якій видатні діячі культури (філософи, письменники, історики): Л. Толстой, В. Соловйов, М. Бердяєв та інші засудили застосування репресій та смертної кари в роки російської революції. Основною метою публікації була «агітація проти смертної кари» [14].

Аргументи противників смертної кари були наступними: наявність вищої міри покарання жодним чином не впливає на зменшення кількості злочинів, за які вона призначається. Один із їхніх безперечних аргументів – безповоротність людського життя. Ключовими аргументами політиків та громадськості в підтримку даного виду покарання являються: захист

суспільства від небезпечних злочинців і залякування для потенційних злочинців [10].

19 червня 1906 р. розпочалась історія законопроекту «Про скасування смертної кари». Цього дня депутати І-ї Державної думи одногосно вотували скасування смертної кари. У II-ї думі черга до розгляду питання так і не настала. Проте, 13 березня 1907 р. відбулося детальне обговорення про доцільність військово-польових судів. В. В. Шульгін зосереджував увагу на тому доречному моменті, що представники партії соціал-революціонерів, котрі приймали рішення та проводили в дію смертні вироки одногосно підписалися проти вищої міри [7, с. 87–88].

В. В. Шульгін виступав за збереження інституту військово-польових судів. Він наводив приклади народного самосуду в Росії, коли потурання судової машини призводило до масових страт злочинців (конокрадів, паліїв та інших розбійників) за участю великого натовпу. В. В. Шульгін загострював увагу на тому, що це явище не мало національних кордонів і не залежало від культурного рівня розвитку, посиляючись на суди Лінча в Америці. Не пропустив він і більш грізне явище: єврейські погроми в Росії – не просто розбійництво за національною ознакою, а коли владою, на його думку, безкарно були потоптані національні почуття і народні святині. Якщо розглянути сутність проблеми, це більше схоже на пошук внутрішнього ворога, якого необхідно було звинуватити і звалити на нього промахи невдалої внутрішньої і зовнішньої політики, що поставило би державу на межу катастрофи. І цим ворогом було обрано єврейський народ, вина якого в цілому знаходилась під великим питанням. Держава відмовилася від захисту євреїв, щоб приглушити хвилю народного гніву.

В. В. Шульгін говорив про те, що народний самосуд не здатний відокремити винних від невинних. Оскільки ті, хто дійсно винні своєчасно втекли за кордон, а постраждали, як правило, абсолютно невинні євреї, тому на даний момент скасування військово-польових судів в умовах наростаючої терористичної небезпеки, призвело б до страшного самосуду [3, с. 371].

Виступаючи у Державній думі про потребу в такого інституту як військово-польові суди, він спробував провести дискусію і обговорення з іншими партіями. В. В. Шульгін вважав, що суди прийнятні для існування тільки у военний час і зовсім недієздатні у мирні роки. Важливою перевагою військово-польових судів було те, що безпосередньо покарання слідувало одразу ж після злочину. На думку В. В. Шульгіна, це давало можливість населенню відчутти відповідальність за майбутні вчинки: «Сьогодні кинув бомбу, а завтра повісили. Той, хто мав намір кинути бомбу післязавтра, замислиться над цим». При обговоренні даного питання політик допускав можливим реорганізацію військово-польових судів. Він вважав за необхідне припинення існування «революційних судилищ», котрі незаконно та по-звірськи реалізовували смертні вироки [3, с. 372]. У разі заміни інституту воєнно-польових судів у реальних і потенційних злочинців з'явилася б надія на своє звільнення в разі державного перевороту. В умовах революційної ситуації, коли звичайне правосуддя є безсилим, суди присяжних та інші суди, під впливом революційного терору не могли бути об'єктивними.

Більш розширено і барвисто в його виступі розкривалася сутність революційних трибуналів як джерела справжнього беззаконня, керованого з таємного підпілля, ставлячи в ніщо всі існуючі закони і керуючись ні кому не зрозумілою революційною необхідністю, без суду і слідства. Ці, як називав В. В. Шульгін, «революційні судилища», керувалися лише власною ненавистю до певних людей, не даючи їм шансу на захист і виправдання [3, с. 373].

Він намагався виокремити звичайних бомбистів та «інтелектуальних вбивць», які посилали людей на злочини і не ховалися, а вільно ходили по вулицях і навіть виступали в думі, писали статті та книги. В. В. Шульгін на державному рівні пропонував різноманітні засоби припинення кровопролиття. У ХХІ ст. його точка зору вбачається негуманною (смерть за смерть), але іноді в історії трапляються моменти, коли іншого виходу не існує. Саме тому, він вважав ефективним метод, легалізований на найвищому рівні – застосування смертної кари до громадян за спрощеною схемою за цілий ряд окремих злочинів [14, с. 87]. У міжреволюційний період виникла необхідність виокремлення на вищому законодавчому рівні реалій військового та мирного часу, бо наслідки одних і тих самих подій під час них кардинально вирізнялися. Через це, військово-польові суди виступали вимушеним судовим механізмом у неспокійні часи і не були придатними в роки спокою та миру. Однак, тоді мали місце злочини, які заслуговували на вищу міру покарання: звалтування, навмисне вбивство, розбій, грабіж. Смертна кара, на відміну від воєнно-польових судів, передбачає детальне розслідування злочинів, опираючись на діюче законодавство.

28 січня 1909 р. в III-ї Державній думі ключовим стало обговорення законотворчої пропозиції 103-х членів Думи про скасування смертної кари. В. В. Шульгін у своїх мемуарах висловився таким чином: «Цим шматком паперу сто три депутати намагалися скасувати вікову та безжалісну боротьбу Добра та Зла в цьому світі». Загострилась актуальність питання тим, що протягом трьох післяреволюційних років за вироками воєнно-польових судів по звинуваченнях в розбій та політичних вбивствах було страчено 2835 людей. Проте, спроба політиків врегулювати ситуацію в імперії шляхом введення вищої міри покарання виявилася сумнівною [14, с. 82].

Законопроект про скасування смертної кари мав такі положення: «Ст.1. Смертна кара скасовується. Ст.2. В усіх випадках, у яких, діючими законами... застосовується смертна кара, вона безпосередньо замінюється наступною за мірою покаранням». Розкрити позицію проти передачі проекту на розгляд комісії виявили бажання депутати В. В. Шульгін та А. А. Булат, а за передачу в комісію – член Державної думи М. І. Антонов. А. А. Булат розкрив у своїй промові головні аргументи проти смертної кари, які сформувалися протягом століть. Депутат розмірковував над тим, що смертна кара вже нікого не залякувала, а злочинці, навпаки, починали вести небезпечну гру з власним життям, намагаючись продемонструвати особистий героїзм [14, с. 88–89].

Головний аргумент усієї промови депутата А. А. Булата – безповоротність людського життя: «Смертна кара повинна бути скасована, щоб жодного невинного не лишити життя». З цим важко було

посперечатися. Однак в біографії депутата А. А. Булата був завуальований ще більш «вагомий аргумент». Він був організатором поштово–телеграфних страйків, які відіграли не останню роль в поразці Росії у війні з Японією. Розумів він це, чи ні, але через його діяльність лишилися життя значна кількість російських військових. Через це, депутат А. А. Булат був безпосередньо зацікавлений в тому, щоб законопроект був утверджений. Тоді б смертна кара перестала загрожувати йому особисто. На захист проти обвинувачення «правих» у особистій зацікавленості в прийнятті законопроекту А. А. Булат висловлювався наступним чином: «як би це було дійсно так, то я мав би здійснений смертний вирок, а не сидів би поміж вами». Він також досить активно висловлював власну позицію, спираючись на принципи моралі та говорив про існування цілого ряду каральних заходів, і підкреслював, що на відміну від штрафу чи каторги, покарання смертю було безповоротним [12, с. 422–423].

В. В. Шульгін, через роки в своїх спогадах, погоджувався з висновками депутата–октябриста М. І. Антонова, який стверджував, що важливе питання не треба було вирішувати так швидко та необмірковано. В книзі спогадів «Годы» В. В. Шульгін писав: «Скасувати смертну кару в тодішніх умовах, та ще на «швидку руку», галопом було не можливо». Депутат М. І. Антонов, разом з членами своєї партії, вважав, що пропозиції даного питання повинні бути складені комісією на основі серйозної та змістовної доповіді. Найбільш компетентною, на їх погляд, для розгляду питання про смертну кару була судова комісія, тому що до її складу входили фахові юристи, які опираючись на досвід та закон, розглядали питань кримінального права.

На протипагу вищезазначеним депутатам В. В. Шульгін разом з іншими представниками партії виступали проти передачі законопроекту в комісію. Виступаючи на захист існування суворого виду покарання як смертна кара, він використовував безпосередньо ті ж аргументи, на які спирався, захищаючи інститут військово–польових судів В. В. Шульгін. Він наводив аргументовані приклади того як смертна кара слугувала для врегулювання численних самосудів, подібних лінчіванню негрів в Америці. Наприклад, в 1908 р. розглядалася резонансна на той час справа про вбивство родини Островських, яку вирізали в надії відшукати капітали. В результаті слухання судової справи четверо було засуджено до смертної кари, а двох жінок до каторги на 15 і на 20 років. У цей же час розлючений натовп надто голосно викрикував, щоб не захищали «цю гидоту», а видали злочинців народу.

Депутат В. В. Шульгін навів приклад того, як одного разу покарання стратою було застосовано щодо циганської зграї, яка зарізала 40 осіб під час пограбування волосних управлінь. Він проводив доречні історичні паралелі з історією середньовічної Європи, де регулярно проводилися священні інквізиції, в той час як в Росії різного роду чаклунів змушували бити поклони перед іконами або ж лягати хрестом у церкві [12, с. 423].

В. В. Шульгін запропонував депутатам Думи свій варіант вирішення актуального питання, а саме, поділ його на дві частини. На його думку, на початку варто було проголосувати «за» чи «проти» передачі питання в комісію, а після цього вирішити, яка комісія

більш компетентна в вирішенні подібного роду справ. Також він вказував, що в разі такого результату справи повинні бути встановлені певні терміни для підведення підсумків. В. В. Шульгін, виступаючи перед всією Думою, наголошував на тому, що він разом з цілим рядом однодумців голосував би проти передачі законопроекту в комісію.

На таку пропозицію відгукнувся депутат В. О. Маклаков, який також вважав недоречним передачу законопроекту в комісію. На його думку, це означало його «поховати», оскільки будь–яка з комісій обтяжена цілою купою своїх справ. Депутат нагадував, що подальше вирішення питання планувалося передати до судової комісії, яка ще не зробила висновків з питання про місцеві суди. Згідно з стенографічних звітів, В. О. Маклаков, у разі переходу законопроекту в комісію, підтримав пропозицію В. В. Шульгіна про встановлення термінів для подання комісією доповіді.

Схожу з В. В. Шульгіним точку зору в частині про терміновість законопроекту мав депутат Є. П. Гегечкорі. Він, на відміну від вищевказаних депутатів, не вважав за необхідне детальний розгляд законопроекту в комісії, а вимагав термінового його розгляду «негаймо і по суті». Однак в іншому аспекті на відміну від В. В. Шульгіна депутат Є. П. Гегечкорі, виступав за необхідність термінового скасування вищої міри покарання. Фракція «17 Октябрю», в особі депутата М. І. Антонова висловила категорично проти запропонованого В. О. Маклаковим варіанту розгляду цієї сторони законопроекту, акцентуючи увагу на те, що партія одноголосно виступала проти комісії [14, с. 89].

У результаті тривалих дебатов в думських кулуарах було винесено на голосування питання, про передачу законопроекту про скасування смертної кари в комісію. В результаті пропозицію прийняли 179 голосами, проти були 133 депутати. Після того як рішення щодо першого з пунктів було прийнято, головою Думи винесено на голосування питання, яке було підняте депутатом В. О. Маклаковим: про створення особливої комісії для вирішення питання про смертну кару. Однак дана пропозиція не знайшла відгуку у більшості та, як наслідок, була відхилена. Таким, чином законопроект було спрямовано в судову комісію. Яскраво висловився щодо отриманих результатів депутат В. М. Пуришкевич: «Похорон за першим розрядом!». Згадуючи про це, В. В. Шульгін говорив про те, що він мав рацію, оскільки розгляд цього питання було відкладено на невизначений час. Ні Третя дума, ні тим паче Четверта не поверталася до питання про скасування смертної кари [14, с. 89].

Наступного дня, 29–го січня 1909 р. В. В. Шульгін отримав найвище схвалення імператора Миколи II, який, ознайомившись з аргументами депутата промовив: «Дякую вам! Ви сказали так, як повинен говорити кожен, хто любить свою Батьківщину» [5, с. 236].

Таким чином, свою популярність в Державній думі Російської імперії В. В. Шульгін отримав промовами про Суд Лінча і бомбістів. Він детально розкрив свою точку зору на доцільність існування військово–польових судів, які були впроваджені П. А. Столипініним. Він аналізував ситуацію в державі та необхідність розглянутих законопроектів в існуючих реаліях. Зокрема, скасування інституту військово–польових судів було недоцільним у революційні та воєнні роки. Однак, В. В. Шульгін

визнавав їх недоречність в мирний час. Законопроект про смертну кару мав ті самі передумови, що і попередній, але на відміну від «столипінських галстуків» мав перспективу застосування в спокійні для держави роки. Розмірковуючи над питанням про доцільність існування смертної кари, депутат В. В. Шульгін розвинув лінію аргументації, доповнюючи доречними прикладами з історії. Вирішення жодного з обговорюваних актуальних питань не знайшли остаточного рішення та навмисно були відкладені на невизначений час.

Список використаних джерел

1. 17 октября 1905 г. Манифест об усовершенствовании государственного порядка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.hist.msu.ru/ER/Text/oct1905.htm>.
2. Вехи. Сборник статей о русской интеллигенции / [вступ. ст. к. ф. н. А. А. Тесли]. – М., 2017. – 330 с.
3. Государственная дума. Стенографические отчёты. 1907 г. Т.1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elibrary.karelia.ru/book.shtml?id=613&cType>
4. 2800 человек казнили по приговору военно-полевых судов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rusplt.ru/facts/facts_3822.html
5. Жуков Д. А. Сны Шульгина / Д. А. Жуков. – М., 2013. – 704 с.
6. Жуков Д. А. Жизнь и книги В. В. Шульгина // Шульгин В. В. Дни. 1920. – М., 1989. – С.3–17.
7. Журкина А. Смертная казнь. Лев Толстой и современность [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ranky.ru/tasks/578>
8. Заславский Д. О. Рыцарь черной сотни В. В. Шульгин / Д. О. Заславский. – Л., 1925. – 72 с.
9. Леонов М. И. Партия социалистов-революционеров в 1905–1907 гг. / М. И. Леонов. – М., 1997. – 512 с.
10. Смертная казнь: за и против / Отв. ред.: С. Г. Келина. – М., 1989. – 528 с.
11. Соловьев Ю. Б. Самодержавие и дворянство в 1902–1907 гг. / Ю. Б. Соловьев. – Л., 1981. – 258 с.
12. Стенографические отчеты / Гос. дума, третий созыв, сессия вторая. – СПб., 1908–1909. – 3152 с.
13. Шульгин Василий Виталиевич (1878–1976) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://velchel.ru/biography/index.php?bio=738&cnt=3&sub=3>
14. Шульгин В. В. Годы. Воспоминания члена Государственной Думы / В. В. Шульгин. – М., 1979. – 581 с.

References

1. 17 oktjabrja 1905 g. Manifest ob usovershenstvovanii gosudarstvennogo porjadka [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.hist.msu.ru/ER/Text/oct1905.htm>.
2. Vehi. Sbornik statej o russkoj intelligencii / [vstup. st. k. f. n. A. A. Tesli]. – M., 2017. – 330 s.
3. Gosudarstvennaja дума. Stenograficheskie otchjoty. 1907 g. T.1. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://elibrary.karelia.ru/book.shtml?id=613&cType>
4. 2800 chelovek kaznili po prigovoru voenno-polevyh sudov [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://rusplt.ru/facts/facts_3822.html
5. Zhukov D. A. Sny Shul'gina / D. A. Zhukov. – M., 2013. – 704 s.
6. Zhukov D. A. Zhizn' i knigi V. V. Shul'gina // Shul'gin V. V. Dni. 1920. – M., 1989. – S.3–17.
7. Zhurkina A. Smertnaja kazn'. Lev Tolstoj i sovremennost' [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ranky.ru/tasks/578>
8. Zaslavskij D. O. Rycar' chernoj sotni V. V. Shul'gin / D. O. Zaslavskij. – L., 1925. – 72 s.
9. Leonov M. I. Partija socialistov-revoljucionerov v 1905–1907 gg. / M. I. Leonov. – M., 1997. – 512 s.
10. Smertnaja kazn': za i protiv / Otв. red.: S. G. Kelina. – M., 1989. – 528 s.
11. Solov'ev Ju. B. Samoderzhavie i dvorjanstvo v 1902–1907 gg. / Ju. B. Solov'ev. – L., 1981. – 258 s.
12. Stenograficheskie otchety / Gos. дума, tretij sozyv, sessija vtoraja. – SPb., 1908–1909. – 3152 s.

13. Shul'gin Vasilij Vitalievich (1878–1976) [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://velchel.ru/biography/index.php?bio=738&cnt=3&sub=3>

14. Shul'gin V. V. Gody. Vospominanija chlena Gosudarstvennoj Dumy / V. V. Shul'gin. – M., 1979. – 581 s.

Korobchuk A. S., master of the Department of New and Newest History of the Faculty of History and Philosophy, Odessa National University I. I. Mechnikov (Ukraine, Odessa), korobcukanna@gmail.com

V. Sulgin about the cancellation of military courts and the death penalty in the Russian Empire

In the article the author considers the position of the deputy of the State Duma of the Russian Empire II–IV convocations V. Shulgin on the Institute of Military Field Courts and the Death Penalty in the Russian Empire. Exposes the main arguments of V. Shulgin, as well as his opponents and associates.

Purpose: analyze the position of V. Shulgin on the draft law II of the State Duma of the Russian Empire «On the Abolition of Military Field Courts» and his views on the proposal of deputies of the Third State Duma on cancellation.

Thus, his popularity in the State Duma of the Russian Empire V. Shulgin received speeches about the Lynch Court and the bombers. He analyzed the situation in the state and the need for the bills under consideration in the existing realities. In particular, the abolition of the Institute of Military Courts was inappropriate in the revolutionary and military years. However, V. Shulgin acknowledged their inappropriateness in peacetime. The draft law on the death penalty had the same preconditions as the previous one, but unlike the «Stolypin ties», he had the prospect of using calm for years. Representative V. Shulgin developed a line of argumentation, completing relevant examples of history. The resolution of the discussed topical issues did not find a final decision and was deliberately postponed indefinitely.

Keywords: Russian Empire, State Duma, V. Shulgin, Military Courts, Death Penalty.

* * *